

Näkykö Tuntosarven teksti?

Tuntosarven ulkoasu on aiheuttanut valituksia. Toimitukselle tulleen palautteen mukaan tekstiä on vaikea lukea.

Joidenkin lukijoiden on hankala saada selvää ohuesta tekstityypistä – se on liian vaaleaa. Toisille taas lihavoitu tumma tekstityyppi tuottaa ongelmia – se puuroutuu lukulaitteessa.

Pyrimme tämän vuoden aikana löytämään tekstityypin, joka tyydyttäisi mahdollisimman monia. Tässä tarvitsemme Teidän apunne, hyvät lukijat.

Kokeilemme Tuntosarven eri numeroissa erilaisia kirjasimia. Tämän vuoden ensimmäinen numero tehtiin laihalla kirjasintyypillä, seuraavat kaksi lihavoidulla. Tämä lehti on tehty aiempaa suuremmalla laihalla kirjasimella.

Seuraavassa numerossa kokeilemme taas jotain uutta.

Pyydämme Teitä säilyttämään nämä Tuntosarven eri versiot ja vertailemaan, mikä tekstityyppi tuntuu hyvältä. Lähetämme myöhemmin kyselylomakkeen, jossa kaikkien tulisi kertoa kommenttinsa, ja valitsemme lopullisen tekstityypin näiden tietojen pohjalta. Tämän jälkeen emme enää voi ottaa valituksia huomioon.

Pyydämme kommentteja myös Tuntosarven muista ulkonäköseikoista, kuten linjauksista. Ja tietysti haluamme kuulla palautetta myös lehden pisteversioista sekä ääni- ja videokasettien laadusta. Eikä pidä unohtaa sisältöäkään – vastaako se Sinun toiveitasi?

Anu-Liisa Rönkä

TUNTOSARVI 23.vuosikerta, ISSN 0358-2280

Julkaisija: Suomen Kuurosokeat ry, Uudenmaankatu 28, 00120 Helsinki.
Puhelin (09) 5495 350. Tekstipuhelin (09) 5495 3526. Fax (09) 5495 3517.

Päätoimittaja: Anu-Liisa Rönkä **Toimittaja:** Raili Karisaari

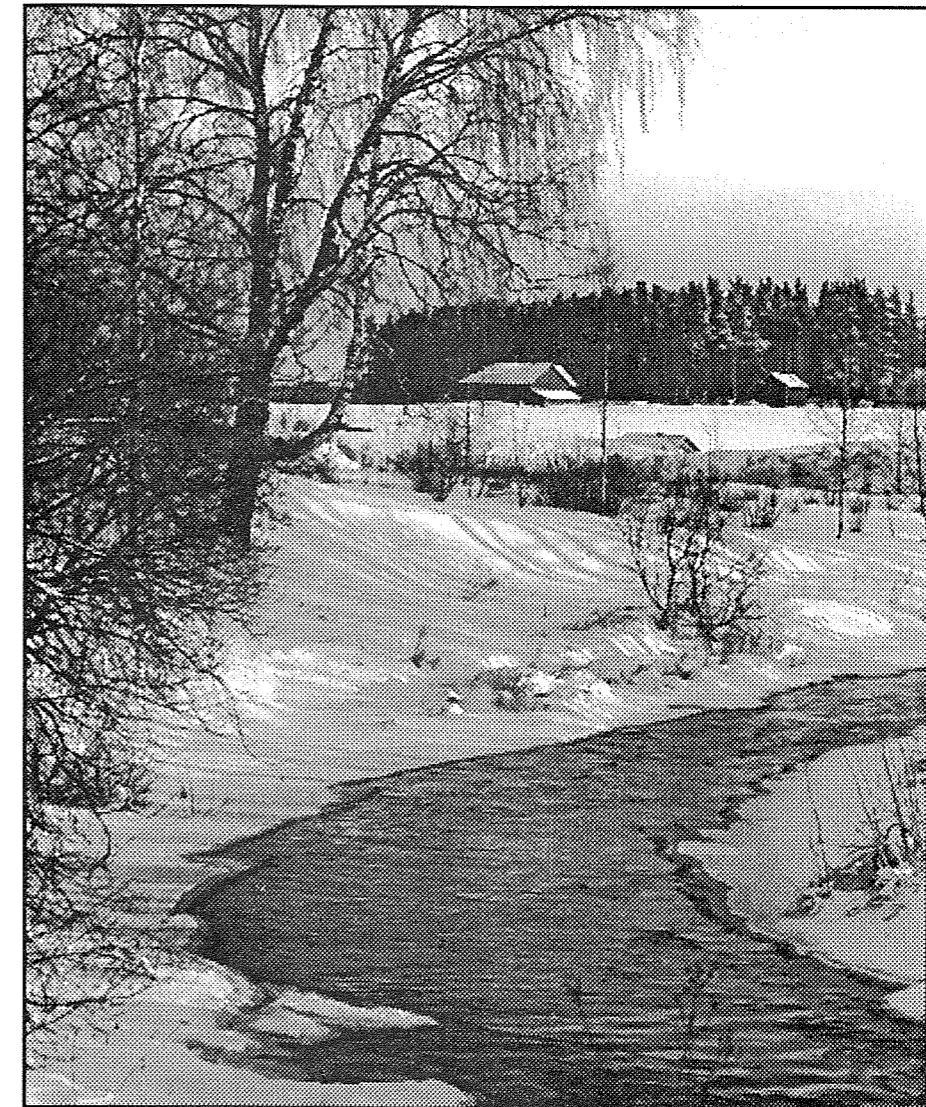
Toimitusneuvosto: Eero Vartio, Martti Avila, Marja Heinonen, Maija-Leena Railo, Anita Palo, Marja-Leena Roponen, Anu-Liisa Rönkä, Raili Karisaari.

Vuosikerta 150 mk. Lehti ilmestyy 11 kertaa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteellä, videona, ruotsinkielisenä käännöksenä ja sähköpostina.

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry

Huhtikuu 4/1997

Kevät tulee kohisten myös Pohjois-Suomeen.
Kuva: Matti Koivumäki, Kuvaliiteri

- * **Terhi Pikkujämsä tutustui Viron kuurosokeustyöhön, sivu 4**
- * **Kevätkokous valoisassa laivassa, sivu 6**
- * **Kuurosokeat internetissä, sivu 12**
- * **Vuoden parhaat terveysterveystietoisuustodistukset, sivu 17**

Kuurosokean ja tulkin yhteistyö

Kuurosokean tasa-arvoinen osallistuminen yhteiskunnan eri toimintoihin edellyttää, että kuurosokealla on tulkin käyttöoikeus ja että hän käyttää tulkkia.

Tulkin käyttö ei kuitenkaan ole aivan yksinkertaista, vaan se vaatii opiskelua niin kuurosokealta kuin tulkiltakin. Hyvä yhteistyö ja sen mukanaan tuoma molemminpuolinen tyytyväisyys saavutetaan usein vasta monen vuoden työskentelyn, onnistumisten ja erehdysten, jälkeen.

Tulkkaus kuurosokealle on aina mutkikkaampi tehtävä kuin tulkkaus kuuroille. Tulkin tulisi pystyä korvaamaan kuurosokealta puuttuvat kaksi tärkeää aistia; näkö ja kuulo. Monimutkaisuutta lisää vielä se, että kuurosokeiden joukko on hyvin monimuotoinen. Jotkut ovat täysin sokeita ja kuuroja. Toisilla on hiukan näön tai kuulon tai molempien aistien jäänteitä jäljellä. Lisäksi jokainen ihminen on oma persoonallisuutensa.

Tulkkaus kuurosokealle ei ole pelkkää kielen kääntämistä, vaan se

sisältää kuvailun ja opastuksen. Näiden kaikkien osatekijöiden saumaton yhteensulautuminen vasta muodostaa hyvän kokonaisuuden.

Meidän ympäristössämme tapahtuu jatkuvasti jotain ja tämä asettaa suuria vaatimuksia tulkille, mitä hän ympärillämme tapahtuvasta kertoo? Kuurosokea voi helpottaa tulkin työtä huomattavasti ilmoittamalla tulkille, mitä haluaa tulkin kuvailevan. Myös jatkuvat kommentit tulkin kuvailuista auttavat tulkkia tietämään, onko tulkkaus mennyt oikeassa muodossa perille.

Kuurosokean ei tarvitse tyytyä vain odottamaan, että hänelle kerrotaan tai häntä opastetaan paikasta toiseen. Hän voi itse ilmoittaa, minne haluaa mennä ja mitä haluaa kuulla, kenen kanssa keskustella. Myöskään tulkki ei voi tyytyä pelkästään odottelemaan kuurosokean toiveita, vaan hänen on kerrottava ympäröivistä mahdollisuuksista.

Harvoin on kahta samanlaista tulkkaustilannetta ja siksi on tärkeää, että kuurosokea ennen tulkkausta keskustele tulkin kanssa niistä ti-

lanteista, joita mahdollisesti tulee esiintymään. Tärkeää on myös etukäteen tulkille kertoa tulkkausmenetelmistä, joita kussakin tilanteessa voidaan käyttää, sillä harva kuurosokea on pelkästään yhden kommunikaatiotavan varassa. Tulkin työ on raskasta, siksi riittävien lepotaukojen antaminen tulkille parantaa tulkkauksen laatua ja tulkin jaksamista.

Jatkuva vuorovaikutus kuurosokean ja tulkin kesken kehittää tulkkausten joustavaksi ja saumattomaksi. Siksi palautteen antaminen tulkkausten jälkeen on oivallinen tapa kehittää yhteistyötä.

Kuurosokealla on yksilönä rajoitteet mahdollisuudet sopeutua erilaisiin tulkkeihin ja siksi onkin ymmärrettävää, että kuurosokeat mielellään käyttävät samoja tulkkeja, joiden kanssa yhteistyö sujuu. Kuitenkin kuurosokean on varottava tilannetta, että hän on pelkästään yhden tai kahden tulkin varassa. Hänen on syytä aina sopivan tilaisuuden tullen kokeilla uusia tulkkeja ja näin avartaa omia osallistumismahdollisuuksiaan.

Raimo Korpela
Suomen Kuurosokeat ry
varapuheenjohtaja

Sisällys:

Pääkirjoitus: Raimo Korpela
Tulkin ja kuurosokean yhteistyö..... 2

Terhi Pikkujämsä: **Kuurosokeus tuntematon asia Virossa**..... 4

Anu-Liisa Rönkä: **Kevätkokous valoisassa laivassa Vieno Vuoden Kirjoittaja 1997 Uusi tiedottaja esittäytyy**..... 6

Marjaana Suosalmi: **Asiantuntijapalvelut verkoston osana**...8

Liina Eloaho: **Lukemaan viittomisen perusteella**..... 10

Kirsti Toivonen – Liina Eloaho
Kuurosokeat internetissä..... 12

Anu-Liisa Rönkä: **Suomenkielen opetusta Kuurojen kansanopistossa**.....14

Jorma Säynäjäkangas:
Paasto puhdistaa.....16

Raili Karisaari: **Vuoden parhaat terveyskasvatusaineistot**..... 17

Eero Vartio: **Ritva akkojen asialla**.....19

Anu-Liisa Rönkä: **Näkykö Tuntosarven teksti?**..... 20

Kansikuva: **Kevään kohinaa**
Matti Koivumäki, Kuvaliiteri

Kuurosokeus tuntematon asia Virossa

Terhi Pikkujämsä

Virossa on tehty kuurosokeustyötä parin vuoden ajan lähinnä kuurosokeana syntyneiden kohdalla. Kuulonäkövammaisten keskuksen työntekijöitä on ollut mukana lasten etsintätyössä ja kurssityössä. Pari vuotta sitten järjestettiin kurssi aikuisille kuurosokeille ja siinä oli mukana myös Suomesta työntekijöitä ja kuurosokeita. Viron kuurosokeiden lukumäärää ei ole tiedossa.

Tallinnassa oloni aikana olen pitänyt yhteyksiä kuulo- ja näkövammaisjärjestöihin, kouluihin, kuulo-keskukseen, näkökeskukseen, viranomaisiin ja moniin muihin paikkoihin. Tunnen toimivani vähän kuin salapoliisi. Jos joku taho viittaa vähänkin kuulo- tai näkövammaisuuteen päin, otan sinne yhteyttä. Ongelmana täällä on, että lainsäädännöllisesti mikään taho ei ota vastuuta kuurosokeista. Asia on viranomaisillakin vieras, ja siksi usein vedotaan ongelman pienuuteen: 'Koska heitä on niin vähän ja muita vammaisia paljon enemmän'. Suurien ryhmien asiat pitää saada ensiksi kuntoon.

Viron sosiaali- ja terveyslainsäädäntö jäljittelee paljon Suomen lakeja. Valtio on siirtänyt kunnille vastuun asukkaiden hyvinvoinnista kuten Suomessakin. Pulmana on se, että kunnilla on kovin vähän verotuloja: palveluja ei pystytä järjestämään. Ihmiset tekevät ns. pimeää työtä, eivätkä maksa veroja. Esimerkiksi tulkkipalvelujen saanti on ollut hankalaa, koska tulkit eivät ole saaneet palkkojaan ajallaan. Tulkkien palkat maksaa sosiaaliministeriö.

Tutustumiskierros kouluihin

Viron kuurojen ja kuulovammaisten koulut poikkeavat jonkin verran suomalaisista kouluista. Tallinnan kaupungin kuurojen koululla on mukavat uudenaikaiset tilat. Opetus tapahtuu viittomakielellä, mutta lisäksi jokainen oppilas saa puheopetusta muutaman tunnin viikossa. Osa opiskelusta tapahtuu kuulevien koulussa tulkin avulla. Kuulevat ja kuurot opiskelevat siis samassa ryhmässä. Koulutuntien jälkeen oppilaat viettävät vapaa-aikansa koulussa ja tekevät läksyn-

sä. Tarvittaessa he saavat opettajilta ohjausta.

Suurin osa koulun opettajista on kuuroja, joten viittomakieltä käytetään paljon. Kysyin rehtorilta, miksi oppilaita opetetaan puhumaan. Hänen mielestään se on tärkeää, koska yhteiskunta toimii kuulevien ehdoilla ja näin kuuro osaa hoitaa paremmin asioitaan.

Tarton Hiekoulu on Tallinnan koulun vastakohta. Opettajat ovat kuulevia, eivätkä he osaa viittomakieltä.

Opetus tapahtuu puhumalla ja oppilas seuraa opettajan huuliota. Oppilaat ovat oppineet kuitenkin tovereittensa kanssa viittomaan ja käyttävät sitä vapaa-aikanaan.

Koulu on sisäoppilaitos, koska suurin osa oppilaista on Tarton ulkopuolelta. Oppilaita on lähes 200, joista puolet kuuroja ja kuulovammaisia ja puolet puhevammaisia. Tutustuin vierailullani koulun musiikkiopetukseen. Kolme 10-vuotias kuuroa tyttöä esitti minulle pari laulua soittaen nokkahuilulla sekä laulaen ääneen. Minua ihmetytti oppilaiden huulitalukutaito, jolla he selviytyivät suuressakin ryhmässä.

Näkövammaisten koulu on Tartossa. Oppilaita vajaa sata. Koulu on sisäoppilaitos, koska oppilaat ovat kaikkialta Virossa. Koulussa oli tällä hetkellä yksi kuurosokea oppilas. Tarkoitus on kehittää koulua si-

ten, että siellä voisi opiskella useampia kuurosokeita oppilaita.

Kaikissa kouluissa on pulaa opetusmateriaaleista. Esim. pistekirjoituksella tuotettua materiaalia ei ole riittävästi saatavilla. Vanhemmat joutuvat kustantamaan lastensa tarvitsemia koulutarvikkeita kuten vihkoja ja kyniä.

Yhteinen tapaaminen

Maaliskuun lopulla Tallinnan Sokeain yhdistyksen sosiaalityöntekijä kutsui yhdistyksen tiedossa olevia kuurosokeita yhteiseen tapaamiseen. Minä kutsuin mukaan Saarenmaalla asuvan kuurosokean ja Kuulemiskeskuksen sosiaalityöntekijän. Pyysin sosiaalityöntekijää tilaamaan kokoukseen viittomakielentulkin ja tuomaan induktiosilmukan.

Kokoontumisen aiheena oli tutustuminen Suomessa tehtävään kuurosokeustyöhön ja tutustuminen toinen toisiimme. Mukaan tuli kaikkiaan kymmenen henkilöä, joista viisi oli kuurosokeaa.

Kerroin Suomen Kuurosokeat ry:n toiminnasta. Mukanaolijat kyselivät Suomen kuurosokeiden koulunkäynnistä, asumisesta ja toimeentulosta. Lopuksi suunnittelimme jatkotapaamista, joka pidetään kuurosokeiden klubitoiminnan merkeissä.

Kevätkokous valoisassa laivassa

Anu-Liisa Rönkä

Suomen Kuurosokeat ry:n kevätkokous pidetään 25. – 26. huhtikuuta tukholmanristeilyllä. Matkaan lähdetään Silja Linen M/S Silja Europa aluksella.

Aluksen intendentti **Ilpo Vainio** tietää, että aluksen suunnittelussa on otettu huomioon liikuntavammaisten erityistarpeet. Laivalla on invalidihyttejä, invavessoja ja pyörätuoliliuskoja, joilla pääsee lähes joka paikkaan.

Vainio ei osaa sanoa, kuinka paljon aluksen sisustuksessa on huomioitu kuulo- ja näkövammaisten tarpeita. Hän toteaa kuitenkin, että koko laiva on hyvin valaistu. Yleisissä tiloissa, ravintoloissa ja myymälöissä on reilusti valoa.

Päiväsaikaan kaikissa ruokaravintoloissa on hyvä valo. A la carte -ravintolassa, seisovassa pöydässä ja Food marketissa on kaikissa luonnonvaloa, Vainio kertoo.

Baareista Vainio suosittelee yökerhon yhteydessä toimivaa Windjammeria, jossa on isot ikkunat. Tässä baarissa myydään myös kahvilatuotteita.

Ilta-aikaanvaaleilla sävyillä sisustettu A la carte -ravintola on Vainion mukaan valoisin.

– Yökerho on hämärä, mutta niinhän ne yökerhot yleensä tapaavat olla, Vainio toteaa.

Aluksen lattianrajassa kulkee itsevalaiseva opastenuha. Hätäuloskäynnit on merkitty EXIT-kylteillä ja muissa turvallisuusopasteissa on valonäyttö. Myymälöiden ja ravintoloiden ovien ulkopuolella on valotaulut, joissa elektroninen teksti kertoo paikan nimen ja aukioloajan.

Varsinainen kokous pidetään laivateatterissa, joka on auditorion mallinen. Vainio vakuuttaa, että joka paikasta pitäisi olla hyvä näkyvyys ja kuuluvuus. Laivateatterissa ei ole induktiota. Teknisen henkilökunnan mukaan siellä on kuitenkin induktiota vastaava infrapunajärjestelmä.

Laivateatterissa on kiinteät tuolirit, mikä saattaa aiheuttaa ongelmia tulkkia käyttäville kuurosokeille. Vainion mukaan paikalla on kuitenkin muutamia irtonaisia tuoleja, joita voi järjestellä tarpeiden mukaan.

Palveluiden sijainti laivassa

M/S Silja Europa on maailman suurin matkustajalautta. Sillä on pituutta noin 200 metriä ja leveyttä 35 metriä. Mukaan mahtuu 3100 matkustajaa.

Myymälät sijaitsevat laivan seitsemännellä kannella. Peräpäässä ensimmäisenä on tax-free -myymälä.

Laivan kahdeksas kansi on ravintolakansi. Keulassa on suuri Buffet-Europa ravintola, jossa syödään ateriat kevätkokouksen aikana. Pubit ja yökerho sijaitsevat kahdeksannen kannen peräpäässä. Discon sijaan löytyy seitsemannen kannen perästä.

–Hauskaa matkaa!

Vieno on Vuoden Kirjoittaja 1996

Vuoden Kirjoittaja 1996 tittelin saa tällä kerralla **Vieno Hyttinen** Tampereelta. Vieno saa vuodeksi haltuunsa kiertopalkinnon, tinamaljakon. Vieno saa myös nimensä maljakon kylkeen muiden voittajien tavoin.

Vuoden Kirjoittaja valittiin nyt kolmannen kerran Aikaisemmin tittelin ovat saaneet Hilikka Nieminen ja Ritva Soininen.

Anu-Liisa – uusi tiedottaja

Olen **Anu-Liisa Rönkä**, 30, yhteiskuntatieteiden maisteri. Olen opiskellut Tampereella tiedotustieteitä ja työskennellyt lähinnä toimittajana eri lehdissä ja radioissa. Uusi työni Suomen Kuurosokeat ry:n tiedottajana on minulle haaste, johon tartun innolla. Oppimista on paljon. Minulla on toistaiseksi aika vähän tietoa kuurosokeudesta. Toivon että te kaikki autatte minua oppimaan ja ymmärtämään lisää.

Tuntosarven tekijänä haluaisin tehdä sellaista lehteä, joka palvelisi Teitä lukijoita mahdollisimman hyvin. Vinkit siitä, mitä haluaisitte lehdestä lukea, ovat tervetulleita!

Työn ulkopuolella vietän tällä hetkellä aikaa eniten kotona: minulla on kahdeksan kuukauden ikäinen Antti-poika, jonka kanssa vapaa-ajan ongelmia ei ole. Käymme tietysti Antin kanssa rekillä ja kävellemme paljon luonnossa. Liikenevän ajan käytän lukemiseen. Luen mielelläni kaikenlaista – enimmäkseen suomalaista nykykirjallisuutta. Innostun helposti uusista asioista, joten olen elämäni aikana harrastanut monenmoista kukkienasettelusta japanilaiseen jousiammuntaan. A-L

Asiantuntijapalvelut verkoston osana

Marjaana Suosalmi

Kuulonäkövammaisten kuntoutumiskeskus Jyväskylässä vietti maaliskuussa 15-vuotisjuhlia. Merkkipäivän kunniaksi järjestettiin yhteistyöseminaari. Seminaarissa luennoi Marjaana Suosalmi Mo Gård -palvelukeskuksesta Ruotsista.

Kuurosokeudesta

-Norjalaisessa filmissä Tapaamisia tuntemattomassa maastossa esiintyy kuurosokea tyttö. Hän kulkee yhdessä aikuisen kanssa, pitää tätä kädestä kiinni, nauraa ja leikkii. Kun aikuinen päästää kätensä irti, tyttö on ihan yksin keskellä pihaa.

Filmintekijät ovat vanginneet loistavasti sen tyhjyyden, maailman pysähtymisen ja virikkeiden täydellisen puuttumisen, joka on väistämätön seuraus kuurosokeudesta. Minulle tämä kuva on visuaalinen kuurosokeuden määritelmä.

Voidaksemme palvella kuurosokeita mahdollisimman hyvin, meidän täytyy ymmärtää kuurosokeuden perusluonne: mitään mikä on käsi-varren etäisyyden ulkopuolella, ei

ole kuurosokealle olemassa. Meidän täytyy unohtaa oma tapamme toimia eli hankkia tietoa pääasiansa kuulon ja näön varassa. Kosketusaisti on tärkein kuurosokeana syntyneelle.

Tietoa eri tarpeisiin

-Tuhannet ihmiset tarvitsevat tietoa kuurosokeudesta, mutta kaikki eivät tarvitse samanlaista tietoa. Maahan tarvitaan pieni ryhmä asiantuntijoita, jolla on mahdollisuus työskennellä monien kuurosokeiden kanssa ja opiskella ja kehittää tietoa. Asiantuntemusta ei synny, jos on työelämänsä aikana tavannut vain muutaman kuurosokean.

Ne jotka työskentelevät tai elävät kuurosokean kanssa, tarvitsevat paljon oman tehtävänsä kannalta oleellista tietoa. Kaikki kuurosokeiden kanssa työskentelevät tarvitsevat koulutusta ja jatkuvaa työhönohjausta. Tämä tarve ei ole sen vähäisempi, vaikka kohteena olisi vain yksi henkilö.

Monet henkilöstöryhmät ja poliittiset päättäjät vaikuttavat kuurosokeiden elämään, joten he tarvit-

sevat perustietoa. Heidän täytyy ymmärtää, että kuurosokeus on oma vammansa. Se aiheuttaa tarvetta erityisiin, juuri kuurosokeille suunniteltuihin palveluihin, ja siihen että maassa on henkilöitä ja laitoksia, joilla on alan asiantuntemus.

Keskus hämähäkinä

-Kaikki toimintatasot muodostavat verkoston kuurosokean henkilön tueksi. Asiantuntijakeskuksen tärkeimpiä tehtäviä on edesauttaa verkoston luomista eli toimia hämähäkinä. Keskipisteenä on kuurosokea henkilö.

Verkoston osana oleminen merkitsee myös nöyryyttä ja erilaisen osaamisen kunnioittamista. Vanhemmilla, muilla omaisilla ja lähihenkilökunnalla on usein syvintä tietoa kyseessä olevasta henkilöstä. Tätä tietoa tulee kunnioittaa ja käyttää sitä arvioinnissa, palvelujen suunnittelussa ja toteuttamisessa.

On tärkeää, että kaikki löytävät oman roolinsa verkostossa ja auttavat toisiaan selkiyttämään identiteettiään tärkeinä mutta erilaisina ihmisinä kuurosokeiden elämässä.

Kuurosokeus on vamma, jota on vaikea ymmärtää. Osaaminen ei synny nopealla koulutuksella tai konsultaatiolla, vaan tarvitaan pit-

käaikaisia prosesseja. Asiantuntijakeskuksen suuri tehtävä on käynnistää ja ylläpitää näitä prosesseja.

Ilo on tärkeää

-Useimpien maiden lainsäädäntö edellyttää, että palvelut tarjoavat mielekästä toimintaa, kehittymismahdollisuuksia, kokonaisvaltaista näkemystä jne. Missään ei sanota, että toiminnan tulisi tuottaa iloa henkilölle. Ehkä meidän pitäisi vaatia uutta lainsäädäntöä!

Ennen uutta lakia voimme luoda ja saada iloa menemällä mukaan kuurosokeiden elämään, kokemalla asioita yhdessä, etsimällä niitä asioita, joista kuurosokea henkilö nauttii ja iloitemalla yhdessä tekemisestä ja sen tuloksista.

Mo Gårdista

-Toimin Palvelukeskus Mo Gård AB:ssa Finspångin yksikön johtajana ja toimitusjohtajan varamiehenä. Mo Gård on alunperin kuuroille kehitysvammaisille tarkoitettu laitos.

Nykyisin palveluja tarjotaan kuuroille ja kuurosokeille, joilla on erilaisten vammojen tai ongelmien yhdistelmä, ja jotka tästä syystä tarvitsevat erityisiä palveluja.

Lukemaan viittomisen perusteella

Liina Eloaho

Viittomakieli on visuaalinen kieli. Sellaisena se poikkeaa täysin puhutuista kielistä. Niinpä syntymästään kuuron, äidinkieleltään viittomakielisen lapsen on yleensä vaikea oppia suomen kieltä.

Kun kuuleva suomenkielinen opettelee toista puhuttua kieltä, hän saa jatkuvasti palautetta kielenkäytöstään kuulon avulla. Opettaja korjaa oppilaan kielenkäytön virheitä sitä mukaa kun niitä tulee ja kuunteluttaa oppilaallaan vieraskielisiä nauhoja. Kun viittomakielinen kuuro opettelee puhuttua kieltä, esimerkiksi suomea, hän ei saa tällaista palautetta. Kielenopiskeluun on löydettävä täysin toisenlaisia menetelmiä.

Oulun kuulovammaisten koulussa on kehitetty uudenlaista menetelmää kuurojen lasten suomen kielen opiskeluun. Uuteen menetelmään perustuvassa opetuskokeilussa suomen kieltä opetetaan niminomaan kuurojen ehdoilla: lukemaan opitaan viittomisen perusteella.

– Lukemaan viittomisen perusteella –menetelmää kokeillaan parhailaan virallisesti kahdessa opetusryhmässä. Toiseen ryhmään kuuluu kolmasluokkalaista ja toiset ovat ensimmäisellä luokalla, kertoo Oulun kuulovammaisten koulun ohjaava opettaja **Raisa Sieppi**.

Viitotut kertomukset suomeksi

Menetelmä on saanut oppilailta innostuneen vastaanoton.

– Tärkeintä kokeilussa on, että oppilaiden innostus ja oppimismotivaatio säilyvät. Mielestäni tässä on myös onnistuttu. Välillä oppilaat eivät malta lopettaa oppitunteja! Menetelmä on lapsikeskeinen, se lähtee lasten omista kokemuksista ja kertomuksista, mikä auttaa pitämään innostusta yllä, Sieppi puhuu.

Lukemaan viittomisen perusteella –menetelmän eli LVP:n lähtökohtana on oppilaiden keksimä ja viittoma kertomus, jonka opettaja kääntää suomenkieliseksi tekstiksi. Luotua tekstiä käsitellään oppilaiden äidinkielellä, viittomakielellä.

Samalla tehdään havaintoja ja vertailuja suomen ja viittomakielen välillä.

Oppimisen pohjalla oleva oppilaiden oma kertomus voi pohjautua oppilaiden omiin kokemuksiin, vaikkapa retkeen tai heille näytettyyn kuvaan.

Oppilaat viittovat vuorotellen keksimänsä lauseet tai lyhyet kertomukset. Opettaja kääntää ne suomen kielelle ja kirjoittaa taululle. Jo tässä vaiheessa vertaillaan lauseen viittomakielistä ja suomeksi viitotua tai kirjoitettua asua.

Kun teksti on valmis, sitä tutkitaan yhdessä. Tarkastellaan kieliopillisia asioita sekä suomen ja viittomakielen eroja ja yhtäläisyyksiä. Keskustelua käydään osin leikin muodossa: lapset voivat levähtää oppimisen lomassa leikkimällä.

Muutaman päivän päästä palataan uudelleen yhdessä luotuun tekstiin. Sitä lueskellaan ja muistellaan sanoja. Tässä tekstin uudelleenluvussa opettaja voi tarkastella, miten oppilaat ovat ymmärtäneet tekstin, miten heidän sanavarastonsa on karttunut ja miten he muistavat kielioppiasiat.

Lopuksi oppilaat kirjoittavat opitut sanat omaan 'sanalaatikkoonsa'. Samalla he saavat palautetta sanavarastonsa kartuttamisesta opettajalta.

– Kuulovammaisten koulujen opettajat ovat jo pitkään käyttäneet samantyyppisiä työtapoja. Tarkoituksenamme on ollut yhtenäistää menetelmiä ja luoda opetusmateriaalia helpottamaan muiden opettajien työtä, Sieppi mainitsee. LE

Viitotut tarinat kirjoitetaan taululle.

Kuurosokeat internetissä

Kirsti Toivonen, Liina Eloaho

Internetistä on tullut nopeasti yksi maailman suosituimmista leikkivälineistä. Internet on valtavasti tietoa ja huvitusta sisältävä maailmanlaajuinen tietoliikenneverkko, joka yhdistää tietokoneverkkoja ja yksittäisiä tietokoneen käyttäjiä toisiinsa. Ohjelmien ja apuvälineiden kehittymisen myötä myös kuurosokeiden on yhä helpompaa päästä käsiksi internetin tietotulvaan.

Jos mikrotietokoneessasi on internet-yhteys, voit saada muutamassa sekunnissa yhteyden toisiin internetin käyttäjiin toisella puolella maapalloa. Voit vaihtaa sähköpostia, keskustella uutisryhmissä tai selaila internetin sähköistä ilmoitustaulua, WWW:tä.

WWW eli World Wide Web onkin internetin käytetyimpiä alueita. Sen voisi suomentaa vaikkapa maailmanlaajuiseksi ilmoitustauluksi. Kuka tahansa voi laatia WWW:hen oman ilmoituksensa eli kotisivunsa ja esitellä siinä koko maailman internet-käyttäjille vaikkapa itseään, kotieläintään tai näkemyksiään maailmanpolitiikasta. WWW:stä voi myös hakea tietoa hakusanojen

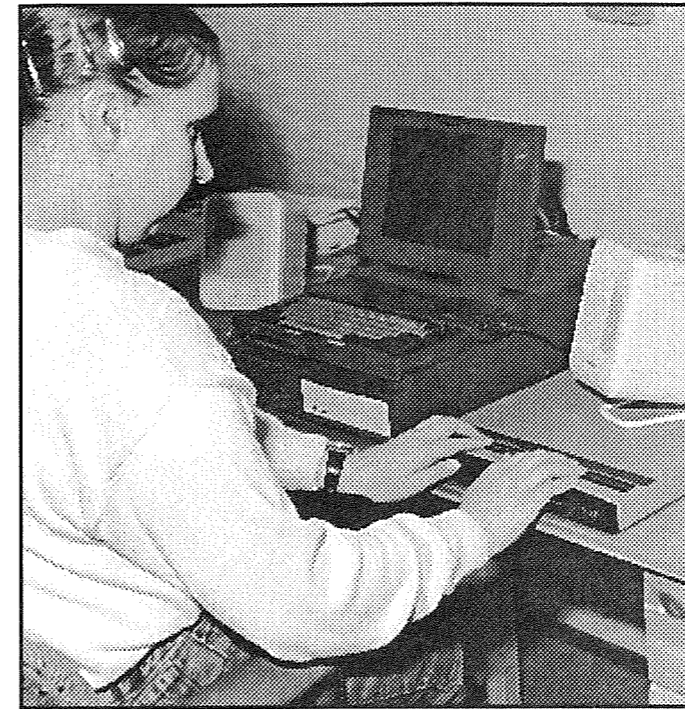
avulla. Tiedonkeruu on sinänsä helppoa, mutta tiedon paljous voi uuvuttaa.

Myös internetin uutisryhmät ovat suosittuja. Internetistä löytyy lähes 20 000 julkista keskustelualuetta, joita käyttäjä voi selata mielenkiintonsa mukaan. Keskusteluryhmien taso ei aina ole kovin korkea. Ryhmä voi esimerkiksi keskustella amerikkalaisen filmitähden tyttäristä. Ryhmissä keskustellaan toisaalta myös tieteestä, taiteesta ja muusta järkevästä.

Internetin käyttöön tarvitaan tietokoneen ja mahdollisen apuvälineen lisäksi modeemi. Internetiin ei voi soittaa suoraan, vaan internet-yhteyden palvelu täytyy ostaa niistä myyväältä yritykseltä, esimerkiksi Teletä tai puhelinyhtiöiltä. Liittymisen yhteydessä käyttäjä luo itselleen internetin käyttäjätunnuksen ja sähköpostiosoitteen.

Nettamer avaa netin kuurosokealle

Internetin käyttämisen tarvitaan selailuohjelma. Yleisimmät tarjolla

Internetiä voi käyttää myös pistenäytön avulla.

olevat selailuohjelmat ovat graafisia, eli niiden käyttö perustuu näytöllä oleviin kuviin. Graafinen selailuohjelma sopii huonosti kuurosokealle internetin käyttäjälle, joka käyttää mikroa apuvälineellä. Graafinen ohjelma on ruudulla viivaa, kuvaa ja palkkia, joten siitä on vaikea saada selvää esimerkiksi pistenäytöllä.

Kuurosokeille tietokoneenkäyttäjille soveltuu paremmin merkkipohjainen selailuohjelma Nettamer, joka toimii sujuvasti pistenäytön, suuren ohjelman ja puhesyntetisaattorin kanssa.

Nettamer-ohjelma on amerikkalaisen David Colstonin kehittämä. Sen saa vapaasti kopioida käyttöönsä

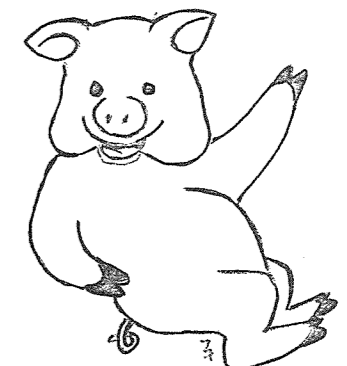
internetistä. David toivoo kuitenkin, että ohjelmaan tyytyväiset käyttäjät rekisteröityisivät käyttäjiksi 35 dollarilla. Rahat hän käyttää ohjelmansa kehittelyyn. David on viisikymppinen mies, jonka oma lapsi on vammaan. Motiivi ohjelman kehittelyyn lähti tästä.

Kehittyneiden laitteiden ja ohjelmien myötä myös kuurosokeat ovat yhä paremmin pääsemässä osalliseksi internetin maailmaan.

Liina lopettaa

Minä, Liina Eloaho lopetan nyt työni täällä kuurosokeiden keskustustimistolla. Seuraavat pari vuotta elämästäni aion käyttää koulun penkillä.

Vajaan vuoden mittaiseen työrupeamaani on mahtunut monenmoista projektia. Työ on ollut hauskaa ja sitä on ollut riittävästi. Kiitän kaikkia, joiden kanssa olen saanut olla yhteyksissä!

Kuurojen kansanopistossa suomen kurssi myös kuurosokeille

Anu-Liisa Rönkä

Kuurojen kansanopisto on kuuroille ja kuulovammaisille tarkoitettu opiskelupaikka. Sen omistaa Kuurojen liitto. Opetus ja muu keskustelu tapahtuvat siellä viittomakielellä.

Kuurojen kansanopisto toimii Valkeassa Talossa Haagan kaupunginosassa Helsingissä. Talo on tilava ja kaunis. Tavallisena keski- viikkoamuna käytävillä on rauhallista.

Ryhmä opiskelijoita on koolla yhden luokkahuoneen oven vieressä. He käyvät vilkasta keskustelua viittomakielellä. Joukossa on mukana myös Sami Haapanen, joka on kuurosokea.

Sami Haapanen opiskelee yksivuotisella kulttuuri ja kuurotietous -linjalla. Hän asuu sen ajan kansanopiston asuntolassa. Haapasella on oppitunneilla tukenaan kuuro avustaja, joka toimii hänen tulkkinaan. Kuurosokealla Sami Haapasella on putkinäkö, joten hän pystyy käyttämään viittomakieltä.

Ensi syksynä alkaa uusi miettimislinja

Kulttuuri ja kuurotietous -linja on yksi Kuurojen kansanopiston peruslinjoista. Toinen peruslinja on tänä talvena ollut perusopintoja täydentävä linja, joka on tarkoitettu eristyneille kuuroille. Ja kolmas on lasten ja nuorten kuvataideohjaajalinja, joka valmentaa taidealan ammatillisiin jatko-opintoihin.

- Ensi syksynä kulttuurilinjan tilalla alkaa yleislinja, joka valmentaa jatko-opintoihin, ammatinvalintaan ja työelämään. Se on niin sanottu miettimislinja, kansanopiston vt. rehtori Päivi Lappi kertoo.

Uusi koulutusohjelma on tarkoitettu kaikille niille, jotka ovat suorittaneet lukion kokonaan tai osittain tai omaavat vastaavat tiedot. Koulutuksessa painotetaan muun muassa suomen kieltä, englantia, tietojenkäsittelyä ja ammatinvalinnan ohjausta. Koulutukseen sisältyy Jyväskylän yliopiston viittomakielen approbatur-arvosana.

Kursseja suunniteltaessa yritetään tunnustella ihmisten tarpeita ja vastata niihin nopeasti, kertoo rehtori Päivi Lappi.

Kesäkuussa viikon kurssi suomen kieltä

Opiskelu peruslinjalla kestää yleensä yhdestä kahteen vuotta. Peruslinjojen lisäksi kansanopisto järjestää jatkuvasti lyhytkursseja. Niistä suurin osa on viittomakielen kursseja kuuleville. Ohjelmassa on usein myös suomen kielen kursseja kuuroille ja kuurosokeille.

Seuraava viikon mittainen suomen kielen kurssi järjestetään kesäkuun alussa. Suomen kielen opettaja Aila Mikkola kertoo, että kurssilla käydään läpi erilaisissa käytännön tilanteissa tarvittavaa suomen kieltä. Kurssilla opetellaan vastaamaan tekstipuhelimeen; esittämään

tervehdyksiä, kysymyksiä ja toivoksia; kirjoittamaan kirje, kortti, anomus tai hakemus, Mikkola luettelee muutamia esimerkkejä.

Kuurojen kansanopiston pitkällä opintolinjoilla opiskelee tällä hetkellä 13 opiskelijaa. Lyhytkursseilla käy vuosittain satoja ihmisiä. Kansanopisto myös myy koulutuspalveluita, joista suurin osa on työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta.

Yhteydet

**Kuurojen kansanopistoon:
Kurssisihteeri Ulla Oinonen
puh: 09 - 5803 549 tai
tekstipuh: 09 - 5803 555**

Kutsu piirroskilpailuun

Näkövammaisten Kulttuuripalvelu ry järjestää piirroskilpailun, jonka kohteena on sarjakuva. Aihe on vapaa, mutta sarjakuvan tulisi liittyä näkövammaisuuteen. Sarjakuvan piirtämiseen voi osallistua kuka tahansa näkevä tai näkövammaisen henkilö tai tiimi. Kilpailu alkaa 15.4. ja päättyy 27.6.-97

Lisätietoja antavat kulttuurisihteeri Leena Honkanen puh. 09-3960 4662 tai päätoimittaja Maila Mehtälä 09-8013560.

Apteekkariliitto, Lääkelaitos ja Stakes. Sitä on tarkoitus lainata kouluille, jakelusta huolehtivat apteekit. Videon oheismateriaaliksi on painettu juliste sekä oppilaille jaettava esite.

Kunniamainintoja

Suomen Sydäntautiliiton julkaisema kirjanen **Ruoka-ainetaulukko** antaa nopeasti tietoa yli 400 elintarvikkeen sisältämästä rasvan, kolesterolin, sokerin tai suolan määrästä. Vähäsuolaiset ja vähärasvaiset vaihtoehdot on merkitty sydän-merkeillä. Palkintoraadin mielestä kirjanen on erittäin käytökelpoinen kaikille.

Alzheimer-liiton julkaisema lehtinen **Miten se nyt olikaan?** käsittelee muistihäiriöitä. Kaikki ihmiset unohtelevat asioita. Tavallisen ihmisen on vaikea erottaa alkavaa dementiaa normaaliin arkeen kuuluvasta unohtamisesta. Palkintoraadin mielestä lehtisessä kehoitetaan selkeästi hakemaan apua ajoissa.

Video ja kalvosarja **Puhuttaisko porukalla?** käsittelee työpaikan päihdeongelmaa. Työtoverit usein ensimmäisenä havaitsevat työntekijän ongelman. Asian esille ottaminen ja siitä puhuminen asianomaisen kanssa on monille kuitenkin

kin liian vaikea asia.

Myllyhoitoyhdistys ry:n tuottama aineisto rohkaisee työtovereita ja esimiehiä tarttumaan ongelmaan ajoissa.

Omainen ja itsemurha

Suomen Mielenterveysseuran julkaisema kirja **Särkynyt sydän – Omainen ja itsemurha** käsittelee itsemurhaa omaisten näkökulmasta. Kirja tuo esiin omaisten ahdistuksen, hädän ja syyllisyyden; asiat joista on vaikea puhua. Kirja käsittelee kuolemaan liittyviä tapoja ja uskomuksia, itsemurhien ehkäisyä ja omaisten auttamista. Kirjan on toimittanut Tarja Heiskanen.

Suomessa tehdään noin 1400 itsemurhaa vuodessa. Suurin osa itsemurhan tehneistä on miehiä eli noin neljä viidestä.

Myös nuorten itsemurhat ovat lisääntyneet hälyttävästi. Syitä etsitään perheistä, kouluista ja koko yhteiskuntarakenteen muuttumisesta.

Vaikka suhtautuminen itsemurhaan on vuosikymmenien aikana muuttunut, se on edelleen asia, jota on hyvin vaikea käsitellä. Perheet ja omaiset jäävät usein yksin kysymystensä ja ahdistuksensa kanssa. RK

Ritva akkojen asialla

Eero Vartio

Ritva Soinisen uusin kirja on ratkiriemukas kertomuskokoelma. Hän tarkastelee nykyistä lamaa, työttömyyttä ja mitä kaikkea vitsauksia meidän kimpussamme onkaan. Ritvan ote on railakas: ihmiset ja tilanteet nähdään selkeästi, mutta kutkuttavan koomisina. Naiset ne osaavat! Niinpä kirja on saanut nimen 'Tietäähän ne akat!'

Näin yhdistyksen laivakokouksen tuntumassa kannattaa lukea Ritvan kuvaus suomalaisperheen huikeasta Ruotsin matkasta. Otsikkona on 'Hienot ristiäiset'. Reissuun totisesti mahtuu hulinaa ja soheltamista, väärinkäsitystä ja erehdystä. Lopulta Ruotsin pidetty ja maineikas poliisi puuttuu vierailijoiden touhuihin. Toisessa tarinassa nuoret kärkkyvät anopin perintöä, mutta ei se kiusankappale vaan ota kuolukseen, vaan aiheuttaa riesaa ja harmia suut silmät täyteen.

Muutamassa kertomuksessa päähenkilö on kuurosokea. Hänellä on omat seikkailunsa: milloin lentokoneessa etelään suuntautuvalla lomamatkalla, milloin puhelimesta väärinkäsitysten keskellä tai talvisella maantiellä potkurin viskates-

sa milloin ojaan, milloin vastaan tulevan papin syliin, ja rakkaudenkin pyörteissä – vaikka naapureista on aina hirmuisesti harmia.

Toisinaan juttu kulkee hiukan rauhallisemmin ja kerronnassa on vanhanaikainen, viihtyisä tunnelma. Ajattelen erityisesti kertomusta 'Pyykkipäivä isoäidin aikaan' tai Pohjois-Karjalaan sijoittuvaa 'Myötä- ja vastamäkeä', jossa kerrotaan rikkaan talon rumasta tyttärestä ja hänen aviomiehekseen ryhtyvistä tuntemattomasta kulkurista.

Kertomuskokoelmaa voit tilata Ritva Soiniselta itseltään: osoite on Kallio 15, 15540 Villähde, puhelinnumero (03) 758 8173. Ritva ei kuule puhelimesta, mutta hänen miehensä Paavo joutaa vastaamaan, työttömänä kun on.

Ja Ritvan kertomukset ovat todella herkullisia, vaikka elämä ahdistaa. Näkö on kokonaan hiipumassa, kun silmiä ei enää voida allergian vuoksi leikata. Lainassa oleva tietokone on palautettava toukokuussa. Jotakin olisi keksittävä, ettei kirjoittaminen päättyisi tähän. Onneksi seuraava käsikirjoitus on jo valmiina. Silloin saamme kuulla herttaisen tarinan pikkuisesta Lilli-tytöstä ja hänen suojelusenkelistään. Mutta sitä odotellessa jokaisen kannattaa lukea 'Tietäähän ne akat!'